

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

**Гуманітарний факультет
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат педагогічних наук
підполковник

 Олексій МІРШУК
15.06.2021

**СИЛАБУС
«СОЦІОЛОГІЯ»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	перший (бакалаврський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	254 Забезпечення військ (сил)
ОПП	Лінгвістичне забезпечення та комунікація

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол від 15.06 2021 р. № 20.

Харків 2021

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Севрук Ірина Ігорівна
Науковий ступінь	кандидат філософських наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Місце роботи	Національна академія Національної гвардії України
Адреса кафедри	майдан Захисників України, 3, м. Харків, 61001
Контакти	1608 аудиторія НАНГУ
E-mail	sevrukirina@ukr.net

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки
Блоків змістових модулів – 1	Спеціальність: 254 Забезпечення військ (сил)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 6		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр
Загальна кількість годин – 90		V
		Лекції
		14 год.
		Семінарські, практичні та групові заняття
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	34 год.
		Контрольні роботи
		2 год.
		Індивідуальні завдання:
		8 год.
		Самостійна робота
		28 год.
		Вид контролю: V семестр–залік 4 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: система зав'язків «людина-суспільство» у їх значенні для військово-професійної діяльності офіцера НГУ, зокрема, щодо роботи з особовим складом та лінгвістичного забезпечення НГУ.

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: під час вивчення дисципліни використовуються теоретичні знання та практичні навички, одержані здобувачами вищої освіти при вивченні дисциплін «Філософія», «Соціогуманітарні основи військово-професійної діяльності», «Правознавство», «Воєнна історія та історія українського війська», «Робота з особовим складом у підрозділах НГУ», «Воєнно-соціальна робота»; для всіх дисциплін циклу загальної та циклу професійної підготовки, опанування яких передбачено у подальшому, дисципліна постає як загальнометодологічна основа.

Мета навчальної дисципліни: сформувати соціологічну культуру мислення, здатність використовувати соціологічні знання як методологічний засіб аналізу та прогнозування соціальних та військово-соціальних явищ та процесів; приймати обґрунтовані рішення на основі знань і розуміння сутності соціальних явищ та соціальних процесів; вести діалоги і дискусії, здатність до саморозвитку та самоосвіти протягом життя, що необхідне для здійснення військово-професійної діяльності. **Завданнями навчальної дисципліни** є сформувати знання щодо змісту навчальних елементів: специфіка соціологічного та військово-соціологічного знання; роль соціології у пізнанні суспільства і воєнної сфери, основні етапи і тенденції розвитку військової соціології, її категорії та завдання; соціальна структура суспільства (класи, соціальні інститути, соціальні групи, страти), місце воєнної сфери в соціальній структурі суспільства, її специфіка та структура, взаємозв'язки з основними сферами життєдіяльності суспільства; соціальні зміни та процеси у суспільстві та воєнній сфері, модернізація та глобалізація, їх прояви у воєнній сфері, основні типи соціальних процесів у військових колективах; соціологічний аналіз особистості, родини, побуту та образу життя військовослужбовців; зміст та призначення військово-соціологічного дослідження, основні методи збору та аналізу соціальної інформації у військовому колективі; основні вимоги щодо організації та проведення простого соціологічного дослідження у військовому колективі.

Компетентності, які формує дисципліна наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Шифр	Компетентність
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких, надасть можливість створити сприятливі умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
К01	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K05	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
K06	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
K22	Здатність опановувати знання в інших галузях професійної діяльності, здійснювати пошук, аналізувати та надавати критичну оцінку інформації з різних джерел.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати:

соціальний зміст тих суспільних явищ та процесів, що важливі для практичної діяльності військового керівника: сутності та специфіки суспільства, соціальних змін та процесів, що відбуваються в суспільстві та його військовій сфері, фактори, що забезпечують його сталий розвиток; зміст понять «воєнна» та «військова» сфера; специфіку та соціальне призначення даних сфер в життєдіяльності суспільства, їх місце та роль в соціальній структурі суспільства, взаємозв'язки з основними сферами життєдіяльності суспільства; соціальну структуру воєнної та військової сфер суспільства, Збройних Сил та Національної гвардії України; соціальну значущість військово-професійної діяльності; особливості соціологічного розуміння особистості (військовослужбовця), соціальної структури особистості та соціальних типів особистостей; соціологічного аналізу родини (військовослужбовця), військового побуту та дозвілля; образу життя військовослужбовців; знання практики організації й проведення конкретного соціологічного дослідження у військових колективах.

уміти:

самостійно аналізувати соціальні явища та соціальні процеси у суспільстві та його воєнній сфері з урахуванням змін, що відбуваються в світі та в Україні; відповідально та свідомо приймати обґрунтовані соціально-управлінські рішення; формувати й впроваджувати заходи щодо удосконалення соціальних стосунків у підпорядкованих підрозділах, зокрема, організовувати та проводити просте соціологічне дослідження, мотивувати особовий склад та рухатися до спільної мети; працювати автономно та в команді; творчо мислити, бути здатним до самоконтролю, наполегливості, комунікабельності; планувати та управляти часом; здійснювати пошук, аналізувати та надавати критичну оцінку інформації з різних джерел.

володіти: практичними навиками соціологічного аналізу сучасного технократичного суспільства та його військової сфери, військово-соціальних явищ та процесів, проведення простого соціологічного дослідження; здатністю організовувати діяльність підлеглих з урахуванням законів та закономірностей функціонування соціальних систем та соціальних процесів; навичками самоаналізу та самовдосконалення.

мати уявлення про (бути ознайомленим): основні тенденції розвитку сучасного соціологічного та військово-соціологічного знання; основні школи та напрямки сучасної воєнної та військової соціології, методика військово-соціологічного пізнання.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

«Соціологія» - одна з основних навчальних дисциплін, що забезпечують підготовку бакалаврів у галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за спеціальністю 254 «Забезпечення військ (сил)», спеціалізація «Лінгвістичне забезпечення та стратегічні комунікації». В результаті вивчення дисципліни курсанти/курсантки, як здобувачі освіти першого (бакалаврського) рівня, мають стати компетентними фахівцями/фахівчинями у специфічних питаннях розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем професійної діяльності щодо роботи з особовим складом та лінгвістичного забезпечення, перекладацької діяльності та забезпечення стратегічних комунікацій або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і потребує сформованого сучасного державницького світогляду, розуміння свого належного місця у процесі українського державотворення, здатності діяти соціально відповідально та свідомо. У межах цього курсу курсанти/курсантки продовжують формувати інтегральну, загальні та професійні компетентності, необхідні для підготовки випускника/випускниці до виконання функціональних обов'язків на посадах призначення, створення потенціальної бази для багатоваріантного вибору шляху подальшого військово-професійного становлення та кваліфікаційного удосконалення з урахуванням позитивних змін у військових частинах і підрозділах Національної гвардії України.

Дисципліна «Соціологія» утворює світоглядну та методологічну базу для професійного становлення та зростання курсантів/курсанток як майбутніх офіцерів, формування у них компетентностей, які дозволять випускникам бути достойним громадянином України, достойно виконувати службові та службово-бойові завдання у підрозділах Національної гвардії України.

Робота із значними масивами інформації, її видобування та критичне переосмислення під час опрацювання наукової літератури та Інтернет-джерел, підготовка презентацій та виступів до семінарських та групових занять, участь у дискусіях, підготовка та захист індивідуального науково-дослідного завдання, виступи на науково-практичних конференціях у межах опанування дисципліни «Соціологія» дозволяють курсантам/курсанткам формувати компетентності, що забезпечують якість їх подальшої освітньої та військово-професійної діяльності.

Основними видами навчальних занять з даної дисципліни є лекції, семінарські, практичні та групові заняття. Курсанти/курсантки виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими ними індивідуально або у складі груп аналізу проблем; беруть участь у дискусіях, бесідах, діалогах, роботі круглих столів та науково-практичних конференцій.

Зміст дисципліни: Специфіка соціологічного та військово-соціологічного знання. Роль соціології у пізнанні суспільства і воєнної сфери, основні етапи і тенденції розвитку військової соціології, її категорії та завдання. Соціальна структура суспільства (класи, соціальні інститути, соціальні групи, страти), місце воєнної сфери в соціальній структурі суспільства, її специфіка та

структура, взаємозв'язки з основними сферами життєдіяльності суспільства. Соціальні зміни та процеси у суспільстві та війсьній сфері, модернізація та глобалізація, їх прояви у війсьній сфері, основні типи соціальних процесів у військових колективах. Соціологічний аналіз особистості, родини, побуту та образу життя військовослужбовців. Зміст та призначення військово-соціологічного дослідження, основні методи збору та аналізу соціальної інформації у військовому колективі. Основні вимоги щодо організації та проведення простого соціологічного дослідження у військовому колективі.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
«Соціологія»						
Блок змістових модулів І. Соціологічні основи військово-професійної діяльності.						
Змістовий модуль 1. Соціологія, як наука про суспільство. Роль соціології у пізнанні суспільства і військової сфери.						
Заняття 1.1. Лекція. Соціологія, як наука про суспільство. Роль соціології у пізнанні суспільства і військової сфери. 1. Теоретичні засади соціології. 2. Військова соціологія та її завдання.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 1.1. - 1.2. Специфіка соціологічної системи знань. 1. Соціологія в системі сучасного гуманітарного знання. 2. Соціальне, соціальні відносини як об'єкт соціологічного дослідження. 3. Основні школи та напрямки західної соціології. 4. Основні етапи розвитку вітчизняної соціології.	4					4
Заняття 1.2. Семінар. Соціологія та її завдання в сучасному світі. 1. Соціологія, як наукове пізнання соціальної реальності. Специфіка соціальних відносин. 2. Основні ідеї західної та вітчизняної соціології та їх практичне значення.	2		2			
Заняття 1.3. Групове заняття. Військово-соціологічне знання та його призначення. 1. Військово-соціологічна теорія в системі соціологічного знання. 2. Категоріальний апарат військової соціології. 3. Специфіка військово-соціальних відносин.	2		2			
Заняття 1.4. Групове заняття. Розвиток військово-соціологічного знання. 1. Основні школи та напрямки західної військової соціології. 2. Основні етапи і тенденції розвитку вітчизняної військової соціології.	2		2			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
3. Основні тенденції розвитку сучасного військово-соціологічного знання.						
Самостійна робота. Заняття 1.3. - 1.5. Ідейні надбання військово-соціологічної думки. 1. Представники військово-соціологічної думки кінця XIX - початку XX століття. 2. Представники військової та воєнної соціології другої половини XX: класичні роботи та базові ідеї.	2					2
Заняття 1.5. Семінар. Роль соціологічного знання у пізнанні військової сфери суспільства. 1. Військова соціологія: прикладні виміри. 2. Основні проблеми та тенденції розвитку військової соціології в сучасній Україні.	2		2			
Разом за ЗМ 1.	16	2	8			6
Змістовий модуль 2. Зміст та призначення військово-соціологічного дослідження.						
Заняття 2.1. Групове заняття. Військово-соціологічне дослідження та його роль у військово-соціальному управлінні. 1. Основні методи збору соціальної інформації у військовому колективі. 2. Основні методи аналізу соціальної інформації у військовому колективі.	2		2			
Заняття 2.2. Групове заняття. Основні вимоги щодо організації та проведення простого соціологічного дослідження у військовому колективі. 1. Програма соціологічного дослідження та її складові. 2. Основні етапи проведення військово-соціологічного дослідження та вимоги до них.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 2.1. – 2.3. Військово-соціологічне дослідження: основні види, типи та значення для практики військово-соціального управління. 1. Суспільна думка як джерело інформації у військовому колективі. 2. Соціологічні методи збору первинної інформації у військовому колективі. 3. Методи обробки первинної інформації. 4. Основні вимоги щодо організації та проведення простого соціологічного дослідження у	4					4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
військовому колективі.						
Заняття 2.3. Практичне заняття. Суспільна думка як джерело інформації у військовому колективі. 1. Методики збору інформації про суспільну думку у військовому колективі. 2. Аналіз та інтерпретація отриманої інформації.	2		2			
Разом за ЗМ 2.	10		6			4
Змістовий модуль 3. Суспільство та його воєнна сфера.						
Заняття 3.1. Лекція. Суспільство та його соціальна структура. 1. Основні моделі соціальної структури суспільства. 2. Стратифікаційна модель соціальної структури суспільства.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 3.1.-3.2. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація. 1. Основні складові соціальної структури суспільства: класи, соціальні інститути та соціальні групи. 2. Теорія стратифікації. Стратифікаційна модель сучасного суспільства. 3. Гендер як фактор соціальної стратифікації.	2					2
Заняття 3.2. Семінарське заняття. Соціальна структура суспільства. 1. Соціальна структура суспільства та її складові. Класова, інституціональна та соціально-групова модель сучасного українського суспільства. 2. Стратифікаційна модель та її теоретичне обґрунтування. Основні страти розвинутого демократичного та сучасного українського суспільства: порівняльний аналіз.	2		2			
Заняття 3.3. Лекція. Воєнна сфера суспільства та її місце в соціальній структурі суспільства. 1. Воєнна сфера суспільства: зміст, специфіка та призначення. 2. Структура воєнної сфери. Воєнна та військова сфери.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 3.3. – 3.4. Воєнна сфера суспільства та її соціальна структура.	2					2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
1. Основні складові соціальної структури воєнної сфери. 2. Збройні Сили та Національна гвардія України як соціальні системи та соціальні інститути: соціальна структура та функції. 3. Особливості соціальної стратифікації у Збройних Силах та Національній гвардії України.						
Заняття 3.4. Семінар. Воєнна сфера в соціальній структурі суспільства. 1. Воєнна сфера суспільства: поняття, специфіка, місце в соціальній структурі суспільства. 2. Особливості соціальної структури Збройних Сил та Національної гвардії України. 3. Соціально-стратифікаційна система Збройних Сил та Національної гвардії України.	2		2			
Разом за ЗМ 3.	12	4	4			4
Змістовий модуль 4. Соціальні зміни та соціальні процеси у суспільстві та його військовій сфері.						
Заняття 4.1. Лекція. Соціальні зміни та соціальні процеси. 1. Соціальні зміни: сутність та типологія. Закон опору соціальним змінам. 2. Соціальні процеси у суспільстві та його військовій сфері.	2	2				
Заняття 4.2. Лекція. Домінуючі соціальні процеси сучасного світу. 1. Модернізація та її прояви у військовій сфері. 2. Глобалізація та її значення у трансформаціях сучасного світу. Воєнна глобалізація.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 4.1. – 4.3. Соціальні процеси у суспільстві та його військовій сфері. 1. Типологія соціальних процесів та її прикладне значення. 2. Модернізація. Основні теорії модернізації. 3. Глобалізація: поняття, основні прояви. Глобалізація організованого насильства.	2					2
Заняття 4.3. Семінар. Соціальні зміни та процеси у суспільстві та його військовій сфері. 1. Модернізація та її прояви у військовій сфері. 2. Процеси глобалізації в сучасному світі: pro і contra. Воєнна глобалізація.	2		2			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
Самостійна робота. Заняття 4.4. Соціальні зміни та соціальні процеси у військовому колективі: теоретичні виміри. 1. Закон опору соціальним змінам та його прояви у військовому колективі. 2. Основні види соціальних процесів у військовому колективі. 3. Соціальна мобільність у суспільстві та соціальна мобільність військовослужбовців.	2					2
Заняття 4.4. Семінар. Соціальні зміни та процеси у військовому колективі: практичні аспекти. 1. Нововведення: соціальні технології та соціальні ризики (закон опору соціальним змінам). 2. Адаптація, кооперація, конкуренція та конфлікт як основні види соціальних процесів у військовому колективі. 3. Особливості соціальної мобільності військовослужбовців в сучасній Україні.	2		2			
Разом за ЗМ 4.	12	4	4			4
Змістовий модуль 5. Соціологічний аналіз особистості військовослужбовця.						
Заняття 5.1. Лекція. Особистість в контексті соціологічного розгляду. 1. Соціологічне поняття особистості. Соціальна структура особистості. 2. Соціалізація особистості: поняття, основні етапи.	2	2				
Заняття 5.2. Групове заняття. Формування особистості військовослужбовця. 1. Особистість військовослужбовця: соціально-значущі цінності, мотиви, норми. 2. Виховання як провідний інститут соціалізації. Соціальна норма та девіація.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 5.1. – 5.3. Особистість військовослужбовця як предмет соціологічного аналізу. 1. Особистість як соціологічна категорія. Типологія особистості. 2. Основні складові соціальної структури особистості військовослужбовця. 3. Соціалізація індивіда до військової служби: основні етапи, проблеми та завдання. 4. Військово-професійна адаптація та її складові.	4					4
Заняття 5.3. Семінар. Соціологічний аналіз особистості військовослужбовця.	2		2			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
1. Соціальна структура особистості військовослужбовця: основні елементи та властивості. 2. Особливості соціалізації індивіда за умов військової служби в сучасній Україні.						
Разом за ЗМ 5.	10	2	4			4
Змістовий модуль 6. Сім'я, побут та образ життя військовослужбовців як предмет соціологічного аналізу.						
Заняття 6.1. Лекція. Сім'я та шлюб: соціологічний розгляд. 1. Сім'я як мала соціальна група та соціальний інститут. Типи сім'ї, функції сім'ї. 2. Сучасні тенденції розвитку сім'ї в Україні та світі.	2	2				
Самостійна робота. 6.1.-6.2. Сім'я та шлюб у сучасному суспільстві. 1. Традиційна сім'я і сім'я доби постіндустріальних трансформацій: ідеально-типові риси та соціальні практики. 2. Репродуктивність та статеві стосунки. 3. Проблеми молоді офіцерської родини в сучасному українському суспільстві.	2					2
Заняття 6.2. Семінар. Сім'я та родинні відносини у добу глобалізації. 1. Трансформації родини та родинного життя в сучасному світі. 2. Сім'я військовослужбовця: типові проблеми та державні програми їх вирішення.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 6.1. – 6.3. Соціологічне дослідження побуту та образу життя військовослужбовців. 1. Побут військовослужбовців: специфічні риси та соціальні характеристики. 2. Образ життя військовослужбовців в контексті соціологічного аналізу.	2					2
Заняття 6.3. Семінар. Соціологічний аналіз побуту та образу життя військовослужбовців. 1. Образ життя та побут як предмет соціологічного аналізу. 2. Особливості образу життя та побуту військовослужбовців.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 6.4. Підготовка до контрольної роботи та модульного контролю.	2					2
Заняття 6.4. Контрольна робота та модульний контроль. ЗМ 1-6.	2		2к.р			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	прак.	лаб..	інд.	сам. роб.
ІНДЗ	8					8
Заняття 6.5. Групове заняття (круглий стіл). Військово-соціологічне дослідження та його роль у військово-соціальних практиках. 1. Обговорення результатів проведених курсантами протягом вивчення курсу простих соціологічних досліджень.	4		4			
Разом за ЗМ 6.	26	2	10			14
Залік за дисципліну	4		4 ЗО			
Усього годин за дисципліну	90	14	40			36

5. Самостійна робота.

Самостійна робота здобувачів/здобувачок вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від навчальних занять за розкладом. Без систематичної, безперервної самостійної роботи здобувачів вищої освіти протягом всього періоду навчання неможливо засвоєння ними програмного матеріалу. Час для самостійної роботи відводиться розпорядком дня, крім того, вона може передбачатися також розкладом занять.

Викладач організує методичне керівництво та забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- подає рекомендації з методики вивчення дисципліни та окремих питань, видає завдання та контролює їх виконання;
- застосовує такі методичні прийоми викладення навчального матеріалу, які орієнтують здобувачів/здобувачок вищої освіти на роботу з літературою та самостійне здобування знань;
- аналізує та узагальнює досвід самостійної роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти щодо вивчення матеріалу і вносить корективи у завдання; планування самостійної роботи здійснюється індивідуально кожним здобувачем вищої освіти.

При самостійному опрацюванні питань здобувачі/здобувачки вищої освіти використовують рекомендовану літературу та можуть використовувати додаткову літературу, періодичні видання та ресурси INTERNET.

Відпрацювання навчальних питань самостійної роботи необхідно проводити, використовуючи навчально-методичні рекомендації для самостійної роботи курсантів з навчальної дисципліни, розміщені в системі дистанційного навчання: <http://sdn.ivc.com/>

Кожне навчальне питання, що винесено на самостійне вивчення, здобувач/ка вищої освіти має опрацювати змістовно, продумати приклади з військово-соціальних практик, які слугують практичним підґрунтям теоретичних положень щодо означених проблем, визначити всі параметри виконання завдання. Особлива увага приділяється здатності здобувача/здобувачки аналізувати та критично оцінювати соціальні явища та соціальні процеси, що відбуваються у сучасній Україні та її силових структурах.

Самостійно отримані теоретичні знання здобувач/ка вищої освіти має використати за відповідною тематикою під час участі у проведенні семінарських/практичних/групових занять на репродуктивному/конструктивному/творчому рівнях відповідно форм (або методів) проведення заняття.

Перелік тем, які здобувач/здобувачку повинен/на вивчити самостійно (з рекомендованою літературою):

1. Специфіка соціологічної системи знань. [1, с.14-22].
2. Ідейні надбання військово-соціологічної думки. [1, с.24-31].
3. Військово-соціологічне дослідження: основні види, типи та значення для практики військово-соціального управління. [1, с.115-119, с.119-128; с.130-132].

1. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація.[1, с.32-39; с.55-59].].
2. Воєнна сфера суспільства та її соціальна структура. [1, с.40-51; с.55-59].
4. Соціальні процеси у суспільстві та його військовій сфері. [1, с.60-69; с.69-77; с.79-86].
5. Соціальні зміни та соціальні процеси у військовому колективі: теоретичні виміри. [1, с.66-69; с.79-86].
6. Особистість військовослужбовця як предмет соціологічного аналізу. [1, с.87-96].
7. Сім'я та шлюб у сучасному суспільстві. [1, с.96-107].
8. Соціологічне дослідження побуту та образу життя військовослужбовців. [1, с.110-114].

Самостійна робота передбачає підготовку та захист індивідуального науково-дослідного завдання (у вигляді реферату). Робота виконується згідно вимог, викладених у Методичних рекомендаціях та завданнях до виконання індивідуальних завдань з БЗМ II «Соціологічні основи військово-професійної діяльності» дисципліни «Філософські та соціологічні основи військово-професійної діяльності» для курсантів денної та дистанційної форм навчання Національної академії Національної гвардії України / Уклад: Севрук І.І., Соколовська Ю.В., Чупрінова Н.Ю. Харків: НАНГУ, 2021. 24 с.

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання полягає у самостійному проведенні дослідження, відповідно до запропонованої викладачем/викладачкою тематики та з урахуванням наукових інтересів, індивідуальних здібностей та особливостей курсантів/курсанток, оформлених у вигляді наукового реферату, тез доповідей та виступів на науково-практичних конференціях, що формує методологічну культуру курсантів/курсанток та навички науково-дослідницької діяльності.

6. Політика курсу та оцінювання.

Політика курсу.

- Курс передбачає навчання у складі навчальної групи – лекції, групові, практичні та семінарські заняття. Самостійна робота може бути як у складі навчальної групи, так і індивідуальною.

- Завдання на самостійну підготовку, групові, семінарські та практичні заняття є обов'язковими для виконання.

- Атмосфера аудиторії передбачає відкритість, доброзичливість, здатність до творчого пошуку, стимулює креативність та системність мислення курсантів/курсанток, сприяє формуванню соціологічної культури мислення.

- Усі учасники/учасниці навчального процесу дотримуються академічної доброчесності. Плагіат у наукових роботах та виступах не допускається.

- Під час навчання курсанти/курсантки додержуються принципів толерантності та гендерної рівності, уникають та застерігають колег від порушень норм доброчесної поведінки, зокрема, проявів сексизму та екстремізму, під час виступів дотримуються вимог щодо ведення дискусій.

- Викладач/викладачка вітає творчу активність курсантів/курсанток за тематикою курсу, виявлену при підготовці презентацій, у виступах на конференціях, диспутах, при написанні індивідуального науково-дослідного завдання. Це враховується у результатах підсумкового оцінювання за наявності звітної матеріалу (відео, збірник праць, сертифікат учасника конференції тощо).

Оцінювання знань здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України».

Застосовуються наступні форми контролю якості одержаних здобувачами/здобувачками вищої освіти знань:

- поточні опитування та оцінювання правильності виконаних завдань під час проведення практичних занять;
- рубіжний (модульний) контроль під час проведення практичних занять
- підсумковий контроль (екзамен)

Компетентності, які здобувач/здобувачка вищої освіти набуває в результаті навчання, наведені у табл.1.

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється на групових заняттях шляхом усного або письмового опитування. Метою поточного оцінювання є не тільки контроль знань за конкретними темами курсу, а й стимулювання творчої активності курсантів/курсанток, формування соціологічної культури мислення майбутніх майбутніх офіцерів/офіцerek НГУ.

На семінарських заняттях оцінюється ступінь засвоєння теоретичного матеріалу, вміння аргументовано довести та відстояти власну позицію шляхом заслуховування підготовленої доповіді та/або розгорнутої відповіді на питання, запропоновані викладачем/викладачкою для обговорення, проведення дискусії з актуальних проблем військової соціології. Контроль знань під час семінарських занять проводиться через використання методів опитування, дискусії, мозкового штурму, проведення фокус-груп.

На практичних заняттях оцінюється здатність курсантів/курсанток на практиці (через відпрацювання завдань щодо підготовки та проведення простого соціологічного дослідження у військовому колективі) реалізувати набуті під час навчання теоретичні знання.

На групових заняттях оцінюється здатність працювати автономно та в команді, використовувати на практиці основні методи збору та аналізу первинної інформації.

Компетентності, набуті здобувачем/чкою вищої освіти у процесі навчання з кожної теми навчальної дисципліни орієнтовно оцінюються за наступними критеріями:

"відмінно" – курсант/курсантка бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, аналізує складні питання морально-етичної складової військово-професійної

діяльності, демонструє знання та розуміння базових принципів та норм військово-професійної моралі та норм доброчесності, демонструє здатність пов'язувати їх з майбутньою військово-професійною діяльністю, аргументує власне ставлення до тих чи інших проблем військово-професійної моралі;

"добре" – курсант/курсантка добре засвоїв/ла теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

"задовільно" – курсант/курсантка в основному володіє теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у курсанта/курсантки невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою військово-професійною діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

"незадовільно" – курсант/курсантка не опанував/ла навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Про порядок проведення, зміст і критерії поточного контролю викладач/викладачка інформує курсантів/курсанток на першому занятті з дисципліни.

Результати поточного оцінювання роботи курсанта/курсантки впродовж семестру мають бути задокументовані у Журналі обліку відвідувань та успішності здобувачів вищої освіти.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Рубіжне оцінювання здійснюється під час проведення контрольної роботи, модульного контролю за тематикою всієї дисципліни та круглого столу, коли відбувається захист ІНДЗ у (вигляді реферату) та дискусія з відповідної тематики.

Контрольна робота оцінюються за такими показниками:

- знання та правильне використання концептуальних підходів, базових теорій та категоріального апарату соціології, військової соціології;
- повнота, достовірність та актуальність інформації щодо розкриття теми;
- творчість, самостійність та системність мислення;
- аргументованість, використання сучасних статистичних даних;
- вміння аналізувати військово-соціальні явища та військово-соціальні процеси;
- дотримання норм доброчесності.

Під час модульного контролю оцінюються такі компоненти:

- знання та правильне використання концептуальних підходів, базових теорій та категоріального апарату соціології, військової соціології;

- активність курсанта/курсантки на заняттях: участь у дискусіях, бесідах, діалогах;
- повнота, достовірність та актуальність інформації щодо розкриття теми;
- творчість, самостійність та системність мислення;
- здатність аргументовано відстоювати обрану позицію.

При оцінюванні виконання індивідуального науково-дослідного завдання враховуються самостійність виконання завдання, вид наукової діяльності (науковий реферат, доповідь на науково-практичній конференції) повнота розкриття тематики, відповідність стандартам оформлення, ступінь опрацювання джерел, наявність ознак наукової новизни, додержання вимог академічної доброчесності. Максимальна кількість балів: науковий реферат – 20 балів, доповідь, яка передбачає публікацію тез доповіді – 10 балів.

Під час проведення дискусії оцінюються такі компоненти:

- знання та правильне використання концептуальних підходів, базових теорій та категоріального апарату військово-професійної етики;
- активність курсанта/курсантки під час дискусії;
- повнота, достовірність та актуальність інформації щодо розкриття теми;
- творчість, самостійність та системність мислення;
- здатність аргументовано відстоювати обрану позицію, культура ведення дискусії;
- додержання норм доброчесності та гендерної толерантності;
- якість підготовленої презентації.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий контроль з дисципліни «Соціологія» проводиться у формі диференційованого заліку. Залік проводиться або у вигляді усної відповіді курсанта/курсантки на питання білету, або у вигляді тестування, що визначається викладачем.

Метою підсумкового оцінювання є виявлення ступеню засвоєння курсантами/курсантками теоретичного матеріалу та опанування ними практичних навиків щодо змісту дисципліни та рівня сформованості соціологічної культури мислення та відповідних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ.

На заліку оцінка виводиться за окремими оцінками за відповіді на запитання білета.

При двох окремих оцінках виводиться:

«Відмінно» (А), якщо обидві оцінки «відмінно» (А).

«Добре» (В), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (А), а друга «добре» (В);
- обидві оцінки «добре» (В).

«Добре» (С), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (А), а друга «добре» (С) або «задовільно» (D або E);
- обидві оцінки «добре» (В або С).

«Задовільно» (D), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (D);
- одна оцінка «добре» (B або C), а друга - «задовільно» (D або E).

«Задовільно» (E), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (E).

«Незадовільно» (F або FX), якщо одна з окремих оцінок «незадовільно» (F або FX).

При проведенні заліку у формі комп'ютерного тестування оцінка за тестові завдання виставляється:

«відмінно» (A), якщо надано понад 90% правильних відповідей;

«добре» (B), якщо надано 82-89% правильних відповідей;

«добре» (C), якщо надано 75-81% правильних відповідей;

«задовільно» (D), якщо надано 66-74% правильних відповідей;

«задовільно» (E), якщо надано 60-65% правильних відповідей;

«незадовільно» (FX), якщо надано 35-59% правильних відповідей;

«незадовільно» (F), якщо надано 1-34% правильних відповідей.

Підсумкова оцінка формується через розподіл балів між поточним контролем, виконанням індивідуального науково-дослідного завдання та заліком у співвідношенні 50% оцінки за поточний контроль під час групових, практичних та семінарських занять, 30% за виконання індивідуального науково-дослідного завдання і 20% за результати екзамену.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Знання здобувачів/здобувачок вищої освіти оцінюються за національною (чотирибальною - "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") шкалою, шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) і за 100 бальною шкалою академії.

Загальні критерії оцінювання знань та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у табл. 2.

Таблиця 2

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
A "Відмінно"	Відмінно	90-100	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82-89	Здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв

За шкалою ECTS	За національно ю шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
			взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
C "Добре"		75-81	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D "Задовільно"		66-74	Здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"	Задовільно	60-65	Здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"		35-59	Здобувач вищої освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"	Незадовільно	1-34	Здобувач вищої освіти не мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Література для вивчення дисципліни.

Основна

1. Севрук І.І., Товма М.І. Соціологічні основи військово-професійної діяльності. навчальний посібник. Х.: НА НГУ, 2017. 137 с.
2. Соціологія: підручник для студентів ВНЗ. За ред. В.Г. Городяненка. К.: Академія, 2006. 544 с.
3. Соціологія. Підручник За ред. В.М. Піча. Львів: Магнолія-2006, 2007. 278 с.

Допоміжна

4. Кузьменко Т.Л. Соціологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Базовий курс. Київ: Каравела, 2006. 312 с.
6. Практикум з соціології: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. За ред. В.М. Пічі. Львів, 2004.
7. Піча В.М. Соціологія. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2000. 248 с.
8. Соціологія: Курс лекцій. В.М. Піча, О.М. Семашко, Н.И. Черниш та ін. За ред. В.М. Піча. К.: Заповіт, 2003.
9. Горлач М, Кремін'я В, Волович В. Соціологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 808 с.
10. Соціологія: посібник для студентів ВНЗ. За ред. дін., проф. Городяненко В.Г. К., 2003.
11. Соціологія глобалізації: навчальний посібник. За ред.. Култаєвої М.Д. Харків: ХНПУ ім. Сковороди, 2008. 207с.
12. Социологический справочник. К.: Либідь, 1990. 304 с.
13. Юрій М.Ф. Соціологія: підручник. К.: Кондор, 2007. 288 с.
14. Севрук І., Гегечкорі О. Межі керованості постсучасної армії та етика відповідальності. *Власть и общество (История, Теория, Практика)*. Тбілісі. 2017. № 4 (44) II. С. 156-171.
15. Севрук І. Армия в реальности NBICS-технологий: трансформации человеческой природы. *Legea si Viata. Publicatie stiintifico-practica*. 2017. Nr.12/2 (312). P.162-167.
16. Севрук І. Диалог между гражданскими и военными структурами: теоретические обоснования и практические аспекты взаимодействия в украинских социокультурных контекстах. *Legea si Viata. Publicatie stiintifico-practica*. 2018. Nr.12/2 (324). P.119-125.
17. Севрук І. Гендерна рівність у секторі безпеки і оборони України: проблеми, завдання та перспективи. *Гілея: науковий вісник. Серія Філософські науки*. 2019. Вип. 151 (№ 12). Ч. 2. С.127-135.
18. Севрук І., Соколовська Ю. Чупрінова Н. Етичні виміри реалізації принципу рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у секторі безпеки та оборони. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Збірник наукових праць. Серія Історія. Філософія. Політологія.*, 2019. Вип 17. С.56 - 60.
19. Севрук І., Соколовська Ю. Гендерна рівність у контексті забезпечення прав людини та її реалізація у підготовці майбутніх педагогів. *Актуальні*

питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. 28. С. 264-271.

